Večernji list: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarao: Zoran Krešić

Večernji list: Što ćete učiniti s predsjednikom Federacije BiH Marinkom Čavarom? On je najavio imenovanje sudaca Ustavnoga suda, a na američko Veleposlanstvo svejedno nije ostavio dobar dojam?!

Christian Schmidt: Ima jedna njemačka izreka koja je iz vojnoga žargona, ali se može primijeniti i u ovome slučaju. Glasi: "Prusi ne pucaju baš na prvu!" Istina, prilično sam iznenađen što se tri godine ništa nije dogodilo po tome pitanju. Gospodina Čavaru sada treba pustiti da uradi svoj posao. Nisam, međutim, vidio da on to radi konstruktivno. Sljedećih tjedana moći ćemo razgovarati jedan s drugim. Sada mi nije stalo da "lete glave". Zapravo, želim da glave počnu raditi. Zato su plaćeni, a ne da prave blokade. Svatko je dobio priliku. Ima je i gospodin Čavara.

Večernji list: Dali ste političarima rok od šest tjedana za dogovor o izbornoj reformi, ali oni svejedno ništa ne rade?!

Christian Schmidt: Ja sam ih pozvao da urade svoj posao, da urade to što se od njih očekuje. Vidite, oni govore kako visoki predstavnik ne može to učiniti. Ali ta gospoda pozvana je uraditi svoj posao i odgovoriti na određena pitanja. Kada smo razgovarali, bio sam malo glasan, to je točno, ali u svakom slučaju zanima me što će to biti, kakve će biti njihove ideje i kakva će rješenja ponuditi.

Večernji list: Što je na vašem "meniju" u smislu ove reforme? U javnosti je bilo dosta špekulacija, a zapravo nitko nije službeno potvrdio što vi još planirate uraditi?!

Christian Schmidt: To je zato što ne sudjelujem u ovim igricama koje se ovdje igraju. Nekada mi se čini da neki ljudi u BiH o meni znaju više nego ja sam. Točno je da moramo riješiti blokade, osobito u Federaciji BiH. Mislim da će se nakon izbora, s obzirom na to da će se tada ponovno ići u Bruxelles, kako se to dogovorilo s predsjedateljem Europskog vijeća gospodinom Charlesom Michelom, i razgovarati o približavanju Europskoj uniji. Te stvari moraju biti riješene. Da budem do kraja jasan, destruktivni način ponašanja nije dio političke igre. Htio sam ovu poruku jasno poslati. Isto tako, jednako važan dio toga jest da nisu samo tri konstitutivna naroda ta koja odlučuju o BiH i o tome što će se ovdje događati. Tu su i ostali. To je jedno vrlo važno pitanje. Stekao sam dojam da tri vodeće stranke iz sve tri nacionalne zajednice među sobom prave veće razlike nego što ih stvara samo stanovništvo.

Večernji list: Što s Hrvatima u BiH, kako im pomoći?

Christian Schmidt: Hrvata je u BiH brojčano sve manje. Na neki način to je i posljedica uspjeha Republike Hrvatske. Ako netko nema posla u Mostaru, onda ide raditi u Dubrovnik. Većina Hrvata ima dvojno državljanstvo BiH i Hrvatske, a time su i državljani Europske unije. Hrvatska će početkom sljedeće godine uvesti euro, a nadam se kako će uskoro imati i Schengen. Naravno da je to atraktivno za mlade ljude i to im čovjek ne može zamjeriti. Ono što bih ovdje u BiH na izvjestan način kritizirao jest političko i socijalno pitanje. A to je kako postići da ljudi, bez obzira na to jesu li Hrvati, Bošnjaci ili Srbi, vide svoju budućnost ovdje, u ovoj zemlji. Moramo pokušati izići iz ove proturječne logike, a to je "ako ti nećeš ispuniti ono što meni treba, onda ja neću tebi učiniti ovo drugo". Broj Hrvata u BiH mnogo je manji nego pripadnika drugih zajednica, ali prema Daytonskom sporazumu, koji je temelj moga rada, i ova zajednica ima pravo na političku odgovornost i zastupljenost. Zato nam ne ostaje ništa drugo nego da napravimo taj malo neugodan korak ili da krenemo neugodnim putem da razlikujemo očekivanja od realnosti. Da razlikujemo tvrdnje od realnosti i da jednostavno krenemo tim putem dogovora.

Večernji list: Sada govorite diplomatskim rječnikom?!

Christian Schmidt: Očekivao sam da će se postaviti pitanje što sam mislio ovim reći, a ja kažem da smo došli upravo tamo gdje trebamo biti. A to je upravo konstruktivno razmišljanje. To je ono što očekujem i od političara. Naravno da im nisam rekao – za šest tjedana se mora nešto dogoditi. Dao sam im jedno razdoblje i u tome razdoblju treba razgovarati o mogućnostima i rješenjima.

Večernji list: Hrvati svejedno osjećaju frustracije, u grču su i strahu da bi ih nakon sljedećih izbora Bošnjaci mogli posve izgurati iz vlasti, doslovno eliminirati. Ponajprije se to odnosi na Dom naroda. Možemo li im poručiti da ne trebaju biti u strahu?

Christian Schmidt: To se svakako može reći. U Domu naroda je u svakom slučaju broj zastupnika uvijek jednak. Mislim da zapravo ljudi – Hrvati i Bošnjaci od svojih političara očekuju da surađuju i nađu način kako nadići ove probleme. To je zapravo moje očekivanje i smjer u kojemu želim ići. Dakle, jednostavno nastojim potaknuti da političari pokušaju, a te namjere često se pogrešno razumiju. Pa ja ipak i dalje pokušavam i pokušavat ću. Svi Hrvati u BiH, u cijeloj zemlji, s pravom mogu polagati pravo na svoje mjesto u zemlji, državi i institucijama. I to im pravo treba omogućiti.

Večernji list: Što će biti nakon šest tjedana, hoćete li nametnuti odluku o izbornim i ustavnim reformama ili ćete ponovno popustiti pod pritiscima?

Christian Schmidt: Prvo, tih šest tjedana ne znači baš točno da će se nešto dogoditi kada istekne šest tjedana. To je čisto političko mjerilo, da tako kažem, da se nešto mora uraditi. Što će to konkretno biti, to ćemo vidjeti. Sve ovisi o tome što će se događati u predstojećem razdoblju. Optuživali su me da se bavim samo slučajem "Ljubić". Naravno da se i druge presude moraju provesti. Ali, mislim da se to mora napraviti zajedničkom snagom politički odgovornih osoba ovdje. Tamo gdje mi možemo pomoći, pomoći ćemo. Kada je u pitanju pritisak, u BiH pritisci dolaze sa svih strana, a ljudi, narodi kažu mi – gospodine Schmidt, samo nastavite gdje ste počeli. Ja im kažem da ću tako i raditi te im zahvaljujem na povjerenju. Za mene se ne može reći da podliježem pritiscima i da popuštam. Ali, neću biti dio izborne kampanje. Ovdašnji političari odreda su zgriješili po tom pitanju. Pomalo sam razočaran što se reduciraju teme koje se nameću. Nisam još nikoga čuo, primjerice, da kaže – hajdemo mi u Federaciji BiH napraviti dogovor kako bi se stvari pokrenule. Za tih šest tjedana želim ih dovesti dotle upravo kako bih dobio odgovor na ovo pitanje. A ne da nakon jednog takvog sastanka bilo tko ode i kaže – ja sam pobijedio ili izgubio. Ovdje apsolutno nije riječ o tome.

Večernji list: Kako ste doživjeli prijetnje, ne želim čak ni imenovati ono što je počelo prije 30 godina u BiH, osobne prijetnje i uvrede koje ste dobili nakon najave donošenja odluke, do najava o odcjepljenju od zemlje?

Christian Schmidt: Ja sam to "preživio", ali to pitanje treba postaviti svima onima koji zauzimaju takve pozicije i stajališta. Već 30 godina sam političar i, vjerujte, u tolikom razdoblju doživi se svašta. Ponekad pojedinci ovdje u onome zanosu političkih rasprava i političkoga diskursa izgube mjeru. Na kraju krajeva, zašto smo svi mi ovdje, kao i ja?! Nismo mi došli na neki dobrovoljni rad, nego želimo spriječiti da se dogodi ono što se dogodilo nakon raspada Titove Jugoslavije. Kako se ne bi nikada više dogodila sva ona ubojstva, zločini koji su se događali u tome razdoblju. Nekada bih stvarno volio razgovarati s onima koji postavljaju takva pitanja i upitati ih što žele time postići, u kojem smjeru idu. U redu, kao temelj uzimate povijest i povijesne događaje, a što je vaša budućnost, što tamo vidite. Jako je mnogo mlađih ljudi koji na jednak način gledaju na te stvari. Tko god dođe u ovu regiju na bilo koji način ne treba biti baš od šećera. Preživio sam nekoliko oluja, pa ću preživjeti i ovu.

Večernji list: Maloprije ste spomenuli budućnost, gdje vidite budućnost BiH i njezina Daytonskog mirovnog sporazuma?

Christian Schmidt: Važno je da Daytonski sporazum ostane jer je to i dalje temelj za BiH. Nisu ispunjene sve odredbe Daytonskog sporazuma. Primjerice, Aneks VII. i povratak ljudi na svoja stara ognjišta. Ne smatram da nam je potreban Dayton II. Prije mislim da nam iz naroda trebaju izmjene Ustava. Europska unija niz je godina teško prihvaćala da BiH nije poput drugih zemalja. Naravno da se jako dobro sjećam onih pitanja kada su Hrvatska ili Slovenija primljene u EU. U Sloveniji se postavljalo pitanje o zaštiti manjina, ali ona nisu imala tu težinu kao što u BiH imaju pitanja koja se stalno otvaraju. Ova situacija, kakva je u BiH, za EU je jednostavno nepoznanica. Kada sam se nakon referenduma u BiH 1992. vratio kući i kada je došlo do blokade koju su tada organizirali Srbi, vodio sam razgovor s Ottom von Habsburgom. Tada smo razgovarali upravo o tome da ovdje u BiH nije riječ o većini i manjini, nego da u zemlji imamo tri zajednice, tri konstitutivna naroda i da je to pitanje koje je mnogo složenije nego kada imate manjinu i većinu ili zaštitu manjinskih skupina. Zbog toga nam neće pomoći nikakva konferencija, ni na Brijunima ili u Daytonu. Mislim da moramo uz pomoć europskog duha ovdje završiti posao. A to ne znači da ja neću koristiti svoje ovlasti. Dok mi dotle stignemo, sigurno ću ih koristiti. A onda su mi rekli – zašto nisi donio čitav Izborni zakon. Ali čekajte, to je stvarno zadatak izabranih dužnosnika u BiH. Sjedili smo skupa Bakir Izetbegović, Dragan Čović i drugi te se vidjelo da se može naći način. Mislim da su na potezu uraditi taj dio posla oni koji su izabrani.

Večernji list: Očekujete li od gospodina Dodika da vas prizna kao legalnog i legitimnog visokog predstavnika?

Christian Schmidt: Gospodin Dodik, kojega osobno cijenim, i vjerojatno je neugodno kada stalno moram spominjati da se mi jako dugo poznajemo i da smo zajedno uradili dosta dobrih stvari za BiH. Kada već pričate neku priču koja nema veze s realnošću i kada je stalno ponavljate, onda počnete i sami vjerovati u tu priču. Možda je to slučaj kod Dodika. U svakom slučaju, ostajem otvoren za bilo kakav razgovor, ali on ne treba ni u kojem slučaju misliti kako će bilo kakav pokušaj da se iziđe iz daytonske BiH ostati bez moje reakcije. Ne čini mi se da on ne primi na znanje kada mu nešto preporučim. Svojedobno mi je ponudio da popijemo po jednu šljivovicu, a ta boca i dalje je otvorena. Popit ćemo je tek kada se posao završi.

Večernji list: Ima li ukrajinska kriza sigurnosne, odnosno destabilizacijske potencijale za BiH?

Christian Schmidt: Bilo mi je jako drago kada je BiH na Općoj skupštini UN-a osudila ovu agresiju gospodina Putina na Ukrajinu. Jedna stvar treba biti jasna. Ovo je područje sigurnosti za ljude. Mi nećemo dopustiti da se formira neko rovito područje u kojem će raditi što on hoće i igrati svoje igrice. Trenutačno imamo raspravu oko uloge NATO-a. Svakako mislim da građani u BiH, kada vide da im NATO čuva leđa, osjećaju sigurnost. Zalažem se u svakom slučaju za to iako zemlja nije članica NATO-a, ali da se promatra kao ona koja ide k eurozoni te da se tako prema njoj i ophodi. Kada je u pitanju vaše konkretno pitanje, postoje određene veze, ali mi nećemo ostaviti BiH na cjedilu.

Večernji list: Kako doživljavate odnos RH prema BiH i vama, ponajprije premijera Plenkovića i predsjednika Milanovića?

Christian Schmidt: Sada moram biti diplomat! Nisam do sada uspio utvrditi da je predsjednik Milanović nastrojen tako da vodi diferencirane razgovore. Nije nikakva tajna da sam i s gospodinom Plenkovićem, kao i ranije s drugim premijerima i političarima, s Matom Granićem i sa Sanaderom, vrlo često vodio intenzivne razgovore i da oni imaju konstruktivnu ulogu u Europskoj uniji. Ali to znači da samo razgovaram s Hrvatima. Ali nekada moram objasniti što ja mislim da su mislili iz Zagreba kada su nešto poručili ili rekli. Zamislite kako to zvuči kada, na primjer, predsjednik Milanović, predsjednik jedne članice Europske unije, uvjetuje pristupanje jedne Finske ili Švedske NATO savezu izmjenom Izbornog zakona u Bosni i Hercegovini.

Iz nekoliko glavnih gradova u Europi ljudi su me zvali da im objasnim što on time misli, o čemu priča. To je zapravo medvjeđa usluga Hrvatima u Bosni i Hercegovini. Ali, evo, diplomatski bih rekao da nemam vremena svaki dan čitati ono što je gospodin Milanović izjavljivao.